

Tilsynsrapport
Odense Zoo
2021

Rådet for Zoologiske Anlægs samlede vurdering

Denne tilsynsrapport i 2021 følger op på Rådet for Zoologiske Anlægs tidligere vurdering af Odense Zoo, og gør status for udviklingen og kvaliteten af anlæggets arbejde.

Det er Rådet for Zoologiske Anlægs samlede vurdering i 2021, at Odense Zoos opgavevaretagelse er tilfredsstillende.

Odense Zoo varetager de lovbestemte opgaver som formidling, avlssamarbejde, naturbevarelse og forskning på et tilfredsstillende niveau. Anlægget arbejder med et strategisk afsæt målrettet og engageret for at udvikle den samlede virksomhed kvalitativt, herunder i lyset af Covid-19 at tilvejebringe en økonomi i balance. Anlægget har udviklet sig meget siden Rådet for Zoologiske Anlægs besigtigelse i 2018. Samlet set var rådet glade for besøget i Odense Zoo, og der var generelt forbedring på hovedparten af de forhold, som blev påpeget ved rådets sidste besigtigelse. Men der udestår en øget indsats inden for forskning, udvikling af formidlingen og vedligeholdelse af hele anlægget.

Vurdering i 2018

Rådets samlede vurdering af Odense Zoos opgavevaretagelse i 2018 var tilfredsstillende. Den skriftlige vurdering i 2018 kan læses her: [Rådet for zoologiske anlægs tilsynsrapport for Odense Zoo 2018](#)

Fakta om Odense Zoo

Anlægget er en selvejende institution med hjemsted i Odense Kommune.

Anlægget modtager statsligt driftstilskud i henhold til lov om statstilskud til zoologiske anlæg og driftstilskud fra Odense Kommune. Staten er anlæggets offentlige hovedtilskudsyder.

Anlægget blev etableret i 1930.

Anlægget samarbejder med en række interessenter nationalt og internationalt, herunder zoo-anlæg, zoo-organisationer og universiteter.

Nøgletal for Odense Zoo 2020:

- Antal besøgene: 370.200 (2017¹: 365.000 besøgene)
- Samlede indtægter: 76,3 mio. kr.
- Antal årsværk: 56,9 (2017: 58,7 årsværk)
- Anlægget råder over et areal på 8,5 hektar.

¹ Nøgletal i 2017 er fra rådets tilsynsrapport 2018.

Fokusområder

Arbejdsgrundlag

Det zoologiske anlæg er i henhold til zoo-loven forpligtet til at udarbejde en fireårig arbejdsplan, hvoraf det fremgår, hvilke opgaver anlægget vil forpligte sig til at udføre. Anlæggets vedtægter skal være godkendt af Kulturministeriet.

Odense Zoos vedtægtsbestemte formål er i kort form at fremme interessen for og kendskabet til naturen og vilde dyr; udstille dyrene på tidssvarende måde; aktivt medvirke til international indsats for truede dyrearter og være en rekreativ institution i samspil med omverdenen og fremme kvalitet i turismen.

Anlægget har udarbejdet strategi for 2020-25, hvor der indgår fire ligeværdige kategorier med fokus på henholdsvis naturen, mennesket, dyr og forretning. Missionen er, at anlægget med kompetence og smittende entusiasme vil skabe inspirerende formidling og grønne rekreative rammer, som flere og flere beriges af; engagere sig i seriøs dyre- og naturbevarelse og forskning dér, hvor anlægget naturligt har mulighed for at gøre en forskel; forvalte anlæggets ressourcer med stor omhu; skabe mindeværdige oplevelser i helårsforretningen; og drive en sund og værdiskabende forretning. Visionen er, at flere og flere børn og voksne forstår og fascineres af verdens natur og dyreliv, så de vælger at passe på vores fælles klode.

På baggrund af strategien, er der udarbejdet handlingsplan for 2020-25 med løbende opfølgning på mål og indsatser. Der er desuden udarbejdet en masterplan for hele anlægget for de kommende års anlægs- og renoveringsprojekter.

Anlægget har et tæt samarbejde med Odense Kommune. Der er indgået en driftsaftale med kommunen for 2020-22, hvor der bl.a. er opsat mål om at fastholde havens position som den største attraktion på Fyn og have et stærkt engagement inden for udbud og udvikling af formidling til gæster og skoler.

Ressourcegrundlag

Det zoologiske anlæg er i henhold til zoo-loven forpligtet til at have en høj standard og et økonomisk grundlag, der gør det muligt at opretholde denne. Endvidere skal der være mindst en fuldtidsansat zoolog.

a. Økonomi

Odense Zoos indtægter var i 2020 på i alt 76,3 mio. kr. og fordeler sig således:

- Tilskud fra staten: 4,5 mio. kr.
- Statslige hjælpepakker: 12,7 mio. kr. (Covid-19)
- Tilskud fra kommune: 3,1 mio. kr.
- Tilskud fra fonde: 0,0 mio. kr.
- Egen indtjening: 56,0 mio. kr.

Årets resultat var på 0,1 mio. kr. i 2020 og efter tilførsel af årets resultat var anlæggets egenkapital på 14,2 mio. kr.

Af det statslige tilskud på i alt 4,4 mio. kr. udgør Kulturministeriets driftstilskud 4,1 mio. kr. og Undervisningsministeriets projekttilskud 0,3 mio. kr.

Anlægget var i 2020 økonomisk udfordret af konsekvenserne af Covid-19, der betød en midlertidig lukning af anlægget fra medio marts til ultimo maj 2020. De statslige covid-19 hjælpepakker bidrog positivt til årets resultat i 2020.

b. Medarbejdere

Anlægget rådede i 2020 over 56,9 årsværk, heraf 3 fuldtidsansatte biologer (inkl. direktøren).

c. Bygninger

Der er bygget stort anakondaanlæg i eksisterende tropehus med planlagt åbning i 2021. Odense Zoo har i 2020 foretaget renovering af blandt andet chimpansehus, en af broerne over åen, pingvinanlægget og kontorfaciliteter. Anlægget renoverer løbende dyreanlæg og publikumsfaciliteter, men for dele af anlægget udestår stadig en del vedligeholdelse.

Det Zoologiske Råds vurdering 2021

Odense Zoo er et professionelt og veldrevet zoologisk anlæg, der efter en økonomisk konsolideringsperiode og med et nyt strategisk grundlag arbejder engageret og målrettet for at udvikle den samlede virksomhed kvalitativt.

Rådet er opmærksom på tidligere problemer i driften og vil med interesse følge udviklingen af den fortsatte realisering af anlæggets strategi for 2020-25, tilhørende handlingsplan og masterplan for renovering og etablering af nye anlæg.

Rådet anbefaler:

- At anlægget øger fokus på udvikling af kommercielle aktiviteter og forretningsudvikling med henblik på øget egen indtjening, så det fortsat er muligt at udvikle anlægget og opretholde en høj standard i anlæggets vedligeholdelse og øvrige aktiviteter.

Formidling

Det zoologiske anlæg skal i henhold til zoo-loven virke til fremme af formidling af kendskabet til vilde dyr. Anlægget skal have særlige formidlingsprogrammer rettet mod børn og unge, såvel når de besøger anlægget i og uden for skolesammenhæng. Anlægget skal have en tilfredsstillende formidling til gavn for de øvrige gæster.

Odense Zoos formidling tager udgangspunkt i anlæggets mission og vision om, at de besøgende forstår og fascineres af verdens natur og dyreliv, så de vælger at passe på vores fælles klode.

Anlæggets udstillingsområder er opdelt i temaer, og derudover har anlægget i de seneste år bl.a. haft fokus på biodiversiteten i dansk natur, herunder etablering af Bøgetoppen og at holde beplantningen, så den tilgodeser insektlivet.

Siden rådets besigtigelse i 2018 er der i 2019 åbnet en 252 meter lang ”canopy walk” i op til 12 meters højde kaldet Bøgetoppen, hvor formidlingen er fokuseret på dansk natur og dyreliv og derudover bl.a. et nyt anlæg i 2021 for den grønne anakonda (verdens største slangeart) i anlæggets tropehus.

Formidling, hvor personale medvirker og er i dialog med de besøgende, foregår bl.a. ved guidede rundvisninger, træning og fodring af dyr f.eks. giraffer, ”battle om dyr”, hvor formidlere fortæller om hvert sit dyr, teambuilding, overnatninger på savannen og kørende zoovogn fyldt med kranier, skind og andre effekter fra døde dyr.

Anlægget anvender desuden formidling uden aktiv medvirken af personale bl.a. ved skiltning, plancher, og i udstillingerne med levende dyr. Der er øget fokus på at understøtte formidlingen med digital teknologi, og anlægget arbejder hen imod en ny visuel identitet.

Odense Zoos skoletjeneste følger udviklingen med ”åben skole”, senest med nye og opdaterede undervisningsoplæg, som er tilpasset lærings- og vidensmål. Der er et bredt udvalg af undervisningsforløb fra børnehave til gymnasium. Undervisningen har base i et formidlingscenter, Darwins Hus, hvor bl.a. levende dyr, kranier, skind og udstoppede dyr er tilgængelige for undervisningsforløb og åbent hus arrangementer. Derudover holdes forløb med zooskoler i sommerferien, hvor børn i alderen 6-13 år i fem dage undervises i anlægget og kortere forløb i andre ferieperioder. Hvert hold har undervisning og aktiviteter, som er tilpasset aldersgruppen.

I 2018 var det samlede besøgstal i anlægget på 363.611 og i 2019 på 412.000. I 2020 med delvis nedlukning på grund af covid-19 var det samlede besøgstal på 370.200. Den statslige sommerpakke i 2020 med refusion af rabat på entre havde en afgørende positiv betydning for det samlede besøgstal.

Det Zoologiske Råds vurdering 2021

Odense Zoos formidling er på et tilfredsstillende niveau. Formidlingsindsatsen ligger i forlængelse af anlæggets vision om, at flere og flere børn og voksne forstår og fascineres af verdens natur og dyreliv, så de vælger at passe på vores fælles klode. Der er tale om traditionel formidling som f.eks. fodring og træning af dyr. Det fungerer meget fint med det nye anlæg, Bøgetoppen, som

et udendørs ”formidlings- og undervisningslokale” og det zoologiske anlæg formår at udnytte de naturlige omgivelser, som anlægget råder over, som f.eks. udnyttelse af moseområdet. Der er et tilfredsstillende niveau af undervisningstilbud til skoleelever.

Rådet vil følge anlæggets udvikling af formidling og undervisning fremover med interesse, herunder i forbindelse med gennemførelsen af anlæggets masterplan.

Rådet anbefaler:

- At anlægget sætter barren højt, når det gælder udvikling af formidlingen og søger ekstern inspiration hertil.
- At formidlingen i forbindelse med Bøgetoppen udbygges, så de besøgendes nysgerrighed pirres endnu mere.
- At anlægget fortsat styrker koblingen mellem forskning og formidling.
- At anlægget i højere grad udnytter digitale medier til at understøtte den mere klassiske formidling.

Avlssamarbejder

Det zoologiske anlæg skal i henhold til zoo-loven medvirke aktivt i arbejdet med at bevare truede vilde dyrearter, herunder relevant avlssamarbejde nationalt og internationalt med andre tilsvarende anlæg.

Odense Zoo samarbejder nationalt med de øvrige godkendte zoologiske anlæg under DAZA. Anlægget deltager i 31 internationale avlsprogrammer: 19 EEP arter (EAZA Endangered Species Program) og 12 ESB arter (European Studbook Program).

Odense Zoo ønsker frem mod 2025 at øge antallet af truede arter, som indgår i særlige avlssamarbejder under Sammenslutningen af europæiske zoologiske haver og akvarier (EAZA).

Anlæggets direktør har tillidsposter i organisationer i form af formandspost i bestyrelsen for DAZA, medlem af præsidie for WWF, medlem af IUCN Reintroduction Specialist Group og bestyrelsesmedlem i Species360 (ZIMS).

Det Zoologiske Råds vurdering 2021

Der er potentiale for at udvikle anlæggets avlssamarbejde.

Rådet anbefaler:

- At anlægget fastholder sit internationale engagement og prioriterer realiseringen af ønsket om at have flere truede dyrearter, der er omfattet af internationale avlsprogrammer.

Naturbevarelse

Det zoologiske anlæg skal i henhold til zoo-loven deltage i relevante naturbevarelsesprojekter.

Odense Zoo arbejder med naturbevarelse ved formidling om den danske natur i anlægget. Derudover indsamler Odense Zoo penge til Red Panda EEP Forest Guardian, der arbejder for at beskytte de røde pandaer og deres levesteder. I 2019 oprettede anlægget BIOTA, der har til formål at give støtte til naturbevarelsesprojekter, der bidrager til bevarelsen af truede økosystemer. I 2019 støttede BIOTA Seychelles Island Foundation (SIF), der arbejder med populationsdynamikker blandt aldabra skildpadderne på Aldabra.

I 2019 genoptog Odense Zoo sin aktive rolle i CPSG, der arbejder med udarbejdelse af naturbevarelsesplaner for truede dyrearter og tilhørende områder i samarbejde med naturforvaltningsmyndigheder og NGO'er verden over.

Det Zoologiske Råds vurdering 2021

Niveauet for naturbevarelse er tilfredsstillende. Der er potentiale for at udvikle anlæggets naturbevarelsesarbejde.

Rådet anbefaler:

- At anlægget med tiden afsætter driftsmidler til udførelse af egne naturbevarelsesaktiviteter i ind- og/eller udland.
- At anlægget udarbejder en naturbevarelsesstrategi med angivelse af fokusområder for anlæggets fremtidige naturbevarelsesindsats.

Bidrag til forskning

Det zoologiske anlæg skal i henhold til zoo-loven virke til støtte for forskning.

Odense Zoo har et løbende samarbejde med SDU på projektniveau og på bestyrelsesniveau, hvor SDU indgår i anlæggets bestyrelse. Derudover samarbejdes med bl.a. KU. Anlægget stiller faciliteter til rådighed for eksterne forskere i form af dyrebestand, vejledning og praktisk hjælp fra dyrepassere og maskinmestre.

Ansatte på anlægget har opgaver som censor på SDU, KU og AAU, og der samarbejdes med studerende om projekter, bachelor- og specialeopgaver.

I 2017 startede et 3-årigt Ph.d. projekt om pingviners hørelse hos kongepingvinerne. Anlægget vurderer, at de forskellige forskningsprojekter ofte er til stor gavn for dyrevelfærden, bl.a. ved at ændre rutiner i dagligdagen.

Det Zoologiske Råds vurdering 2021

Anlæggets niveau for bidrag til forskning er tilfredsstillende, men i kraft af anlæggets størrelse og beliggenhed i en universitetsby er der et stort potentiale for yderligere samarbejder med SDU og andre forskningsinstitutioner.

Rådet anbefaler:

- At anlæggets forskningssamarbejde med Syddansk Universitet fortsat udbygges og anvendes i videst muligt omfang i anlæggets formidling, så den bidrager til at fokusere og skærpe anlæggets profil.
- At anlægget prioriterer at øge egen forskningsproduktion, evt. i samarbejde med SDU og andre forskningsinstitutioner.
- At anlægget i højere grad formidler sit bidrag til forskning digitalt til brugerne på anlæggets web, herunder udnytter potentialet for at gøre børn og unge interesserede i det naturvidenskabelige område.

Baggrund

1. Vurderingsforløbet i Odense Zoo

Rådet for zoologiske anlæg besøgte Odense Zoo den 27. maj 2021. Tilstede var:

Fra Odense Zoo:

- Bestyrelsesformand Carsten Hansen
- Direktør Bjarne Klausen
- Vicedirektør Nina Collatz Christensen
- Salgschef Dorthe Jørgensen
- Ansvarlig for undervisning Lotte Tranberg
- Ansvarlig for kommunikation Julie Louise Groth

Fra Rådet for Zoologiske Anlæg:

- Bengt Holst, formand for rådet, særlig rådgiver
- Hanne Strager, biolog, næstformand, selvstændig rådgiver
- Catharina Eggers, embedsdyrlæge, Ministeriet for Miljø- og Fødevarer
- Ernst H. Andresen, embedsdyrlæge, Ministeriet for Miljø- og Fødevarer
- Jørgen Lund, driftschef Naturkraft
- Lisbeth Skovmand Høgh, direktør AQUA Akvarium & Dyrepark
- Maj Friis Munk, biolog, Ministeriet for Miljø- og Fødevarer

Fra Slots- og Kulturstyrelsen, sekretariat for rådet:

- Lotte Bjerre, konstitueret enhedschef
- Lise-Lotte Bjerre, specialkonsulent

Besøget foregik i anlægget og omfattede besigtigelse af anlægget og dialog med anlæggets ledelse om det zoologiske anlægs opgavevaretagelse.

2. Om Rådet for Zoologiske Anlægs tilsyn

Rådet for zoologiske anlæg fører et løbende tilsyn med de zoologiske anlæg, der modtager statsligt driftstilskud, i henhold til lov om statstilskud til zoologiske anlæg (lov nr. 255 af 12/04/2000).

Formålet med at yde statsligt driftstilskud er i henhold til loven at tilskynde til en stadig højere grad af professionalisme i de zoologiske anlægs arbejde med formidling af viden om dyrene og deres levevis samt anlæggenes deltagelse i relevante avlssamarbejder og naturbevarelsesprojekter.

Som led i tilsynet foretager rådet faglige vurderinger af anlæggene. Den faglige vurdering baserer sig dels på anlæggets egen indberetning til Slots- og Kulturstyrelsen samt på rådets besigtigelse af de enkelte anlæg. Rådet besigtiger anlæggene hvert andet år og følger op på besigtigelserne med en skriftlig vurdering af anlæggenes varetagelse af opgaverne efter loven. Rådets vurderinger tager udgangspunkt i zoo-lovens § 3, herunder:

- Anlæggets udvikling i forhold til den seneste 4-årsplan, tidligere vurderinger fra rådet samt evt. øvrige udviklingsplaner.
- Organisationsform herunder kravet i zoo-loven om en fuldtidsansat zoolog (cand. Scient.), øvrige tilskud fra offentlige myndigheder, nøgletal (samlet omsætning, antal årsværk, besøgende) samt udviklingen heraf.
- Ressourcegrundlag, herunder bygninger og anlæg.
- Formidling af viden om dyrene og deres levevis herunder særlige formidlingsprogrammer for børn og unge.
- Samarbejde, herunder avlssamarbejde nationalt og internationalt herunder hvilke samarbejder anlægget er koordinator for og hvilke man deltager i.
- Naturbevarelse, herunder hvilke projekter anlægget deltager i og på hvilket niveau.
- Status på anlæggets forskning – dels aktiviteter, hvor anlægget selv udøver forskning, dels aktiviteter, hvor anlægget bidrager ved at stille dyr/faciliteter og viden til rådighed for andres forskning.

Rådets vurdering bliver sammenfattet i en bedømmelse af anlæggets opgavevaretagelse efter følgende skala:

- Meget tilfredsstillende
- Tilfredsstillende
- Ikke helt tilfredsstillende
- Ikke tilfredsstillende

Tilsynsrapporten indeholder Rådets vurderinger af og eventuelle anbefalinger til anlæggets drift og fortsatte udvikling. Rapporten giver samtidig anlæggets kommunale tilskudsyder en viden om det enkelte anlægs virksomhed og de rammer, anlægget arbejder i.